

veterinària

Actualitat:

Primeres conclusions del grup de treball del COVIB i la Direcció General de Prestacions i Farmàcia sobre medicaments veterinaris

Actualitat:

El Col·legi torna als actes socials després de la pandèmia amb la celebració de Sant Francesc a Mallorca, Menorca i les Pitiüses

Actualitat:

Avantprojecte de la Llei de Protecció i Drets dels Animals: una norma necessària però amb molts interrogants

**Espècies exòtiques i invasores (EEI):
La progressió inexorable dels éssers vius**

Milteforan®

Miltefosina 20mg/ml

▶ Nunca fue tan fácil

Construyendo confianza

**VIRBAC
EXPERTO EN
LEISHMANIOSIS**

MÁS CÓMODO. MÁS SEGURO. MÁS EVIDENCIAS PARA CAMBIAR.

Desde 2007, Milteforan® ha demostrado su eficacia contra la leishmaniosis facilitando el cumplimiento terapéutico.

- ▶ Tratamiento por vía oral que evita dolorosas inyecciones.
- ▶ Eficacia y seguridad avaladas por un extenso uso clínico y un amplio número de estudios.

Con Milteforan®, tratar la leishmaniosis nunca fue tan fácil.

MILTEFORAN 20 mg/ml SOLUCIÓN ORAL PARA PERROS Composición Miltefosina 20 mg/ml, Hidroxipropilcelulosa, Propilenglicol, Agua purificada. **Indicaciones y especies de destino** Control de la leishmaniosis canina. **Contraindicaciones** Hipersensibilidad al principio o a alguno de los excipientes. Gestación, lactancia y animales en reproducción. **Reacciones adversas** Durante los estudios clínicos, fueron muy comunes los vómitos moderados y transitorios (el 16% de los perros tratados), así como comunes los episodios de diarrea (el 12% de los perros tratados). Estos efectos se produjeron como media en los 5 a 7 días después de iniciar el tratamiento y durante un periodo de 1 a 2 días en la mayoría de los casos, sin embargo pueden prolongarse hasta más de 7 días en algunos animales. No afectaron a la eficacia del producto y por consiguiente no fue necesario interrumpir el tratamiento o cambiar el régimen de dosis. Fueron reversibles al final de tratamiento y todos los perros se recuperaron sin terapia específica. **Posología** Administrar 2 mg/kg de peso vivo, vertido sobre el alimento una vez al día durante 28 días por vía oral (lo que corresponde a 1 ml de la solución oral por 10 kg de peso vivo al día). **Recomendación para una correcta administración** Dado que el parásito también se localiza en los tejidos profundos (médula ósea, nodos linfáticos, bazo, hígado), es esencial respetar la duración del tratamiento (28 días) para garantizar la eficacia del producto. Se debe determinar con exactitud el peso del perro antes y durante el tratamiento. **Precauciones especiales de conservación** No requiere. Manténgase fuera del alcance y a la vista de los niños. Período de validez después de abierto: 1 mes. **Advertencias especiales** Evitar infradosis para disminuir el riesgo de resistencias. Determinar con exactitud el peso del perro. Se recomienda administrar en el pienso del animal para reducir los efectos secundarios digestivos. En caso de aparición de efectos secundarios informar inmediatamente al veterinario. Se puede combinar con un agente antiemético con el fin de reducir los efectos adversos. En perros con insuficiencias hepática y cardíaca grave el veterinario deberá valorar el beneficio/riesgo. Si sospecha que su perro está en gestación antes de usar el medicamento, consulte con su veterinario. **Precauciones que deberá adoptar la persona que administre el medicamento** En caso de ingestión accidental o derrame sobre la piel consulte con un médico inmediatamente y muéstrela el texto del envase o el prospecto. Las personas con hipersensibilidad conocida a la miltefosina deberán evitar todo contacto con el medicamento veterinario o con cualquier tipo de excreción de los animales (elementos fecales, orina, vómitos, saliva etc.) y deberán administrar el producto con precaución. Puede provocar irritaciones de la piel y de los ojos así como sensibilización; en caso de contacto enjuagar inmediatamente con abundante agua y consultar con un médico. Manipular con guantes y gafas. No debe ser administrado por mujeres embarazadas, mujeres con intención de quedarse embarazadas y aquellas que no sepan si están embarazadas. No permitir que los perros recién tratados laman a personas inmediatamente después de haber tomado la medicación. No comer ni beber o fumar mientras se administre el producto. No agitar el frasco para evitar la formación de espuma. **Presentaciones** Frasco con 30, 60 o 90 ml. **Sobredosisación** Un estudio de sobredosis (hasta dos veces la dosis recomendada durante 28 días) mostró efectos incesables tales como vómitos incontrolables. **Precauciones al eliminar el medicamento o sus residuos** Deberán eliminarse de conformidad con las normativas locales. **Nº de Registro** 1761 ESP. VIRBAC S.A. - 1ère Avenue - 20650 m - ILLD - 06516 CARROS - FRANCIA. **Con prescripción veterinaria**

Virbac responde

☎ 933 716 373 📞 616 764 990

virbac.responde@virbac.es
es.virbac.com

Construyendo el futuro
de la salud animal

Virbac

4 Avepa: Cursos on-line

5 Apunts de gestió empresarial: Com puc gestionar el meu centre veterinari?

6 Seguretat alimentària: La problemàtica de l'envasat de kombucha en recipients ceràmics

7 Hª de la veterinària: VI Simposi d'avicultura científica a Palma

8 Portada: Espècies exòtiques i invasores (EEI): La progressió inexorable dels éssers vius

11 Justícia Alimentària: 'Alimentació', aterrant la sobirania alimentària en la Formació Professional

12 Perfil col·legial: Batiste Alemany Femenia

14 Actualitat: Celebració de Sant Francesc d'Assís

16 Actualitat: Primeres conclusions del grup de treball sobre les inspeccions de Farmàcia als centres veterinaris de Balears

17 De tal palo: Joan i Maria Torres

18 Els nostres centres: Exòtics i +

20 Actualitat: Avantprojecte de Llei de Protecció i Drets dels Animals

21 Assessoria jurídica

22 Cas clínic: Presentat per Hospital Veterinari Canis

23 Col·legi - Art al COVID

Anar a més... amb responsabilitat

Pareix que tot va tornant a la normalitat a les nostres vides, a les nostres cases, als nostres negocis, als nostres llocs de feina... Es tracta realment d'una nova situació en la que la ciutadania ha hagut d'aprendre a conviure sense tot allò que la pandèmia ens ha llevat. Ha estat -i continua sent- una travessa en la que l'ésser humà ha demostrat novament la seva capacitat d'adaptació al medi, un medi hostil, amb un preu alt, això sí, però del que ha sortit airós. En aquesta revista, per cert, es parla d'adaptació amb un article signat pel company Pep Cerdà, a qui agraïm la seva col·laboració i facilitats. Tomeu Anguera i les amigues i amics de Justícia Alimentària a les Illes Balears també signen les seves periòdiques col·laboracions, i Jaume Roig reprèn la seva sempre interessant secció 'Apunts de gestió empresarial' després d'una curta absència. Parlàvem al principi d'aquesta anhelada nova normalitat des del punt de vista social, que hem experimentat a la fi aquest mes d'octubre amb la celebració de Sant Francesc a Mallorca, Menorca i Eivissa. Han estat actes discrets i sobris, amb poca gent, aforaments limitats, mascaretes i distància de seguretat, però ja ens hem pogut reunir. Esperam que la cosa pugui a anar a més en els pròxims mesos. Serà una bona notícia en tots els sentits.

A la seu del Col·legi, per cert, ja fa mesos que es treballa a ritme habitual. Fins i tot a un major ritme a causa de la sobrevinguda situació. No hem agraït suficientment la feina i disponibilitat del personal del COVID en aquest darrer any i mig.

Reunions, novetats legislatives, noves iniciatives... són molts els fronts oberts i sempre amb la finalitat de defensar els interessos del col·lectiu. Un dels temes que més esforç ens està demanant, per la seva importància i per l'impacte i preocupació que ha generat, és la campanya de control dels medicaments veterinaris als centres d'assistència clínica veterinària de les Illes. Com a resultat, el COVID ha establert una via permanent de comunicació amb la Direcció General de Prestacions i Farmàcia i ha creat un grup de feina conjunt que afavorirà, per una banda, una major comprensió i coneixement de l'activitat professional veterinària per part de l'Administració i, per l'altra, el compliment normatiu als col·legiats i col·legiades. Aquest és un tema capital que, des del COVID, sempre hem abordat amb responsabilitat, objectivitat i posant en valor el paper de la veterinària com a professió sanitària essencial, fugint del victimisme i promovent l'assoliment d'acords amb les altres parts implicades per aconseguir el millor per als nostres col·legiats i els seus pacients. Aquests són els principis que ens han caracteritzat i que tenim l'obligació de mantenir en tot moment per continuar sent un referent seriós i creïble per a la societat de les Illes Balears.

veterinària 90

Edita: Col·legi Oficial de Veterinaris de les Illes Balears (COVIB). **Direcció veterinària:** Jesús Martínez. **Direcció periodística:** Joan Sans (Dirkom). **Consell editorial:** Lluís Riera, Jorge Cañellas, Manuel Ruiz, Tomeu Martí i Iván Plasencia. **Fotografia:** Jaime Reina. **Maquetació:** G. Domenici. **Publicitat:** COVIB (Av. Comte de Sallent, 2, Principal A i B - Tel: 971 71 30 44/49). **Impressió:** Gráficas Loyse. **Dipòsit legal:** PM-495-2013

El Comitè de Redacció recorda als col·laboradors de la revista que poden utilitzar tant el català com el castellà en l'elaboració dels seus articles. Veterinària no es fa responsable ni s'identifica amb les opinions que els seus col·laboradors expressen a través dels treballs publicats. Reservats tots els drets. Prohibida la reproducció total o parcial de qualsevol informació gràfica o escrita per qualsevol mitjà sense el permís escrit del Col·legi Oficial de Veterinaris de les Illes Balears.

El programa formativo de Avepa sigue adelante en sus múltiples variantes

Avepa continua dando servicio a sus socios con una oferta formativa amplia y variada. Así, el 14 de septiembre se celebró la jornada de anestesia en cesáreas, jornada presentada por el Grupo de Anestesia de AVEPA (GAVA) con la intención de actualizar y compartir las últimas novedades y las nociones más importantes sobre anestesia en cesáreas y la reanimación/manejo del neonato. Para ello, se contó con ponentes de la especialidad, como Gaspar Soler Aracil (acreditado del grupo de Anestesia y Analgesia- GAVA), y Xiomara Lucas Arjona (acreditada del grupo de Reproducción y Pediatría de Animales de Compañía-GERPAC).

Los días 1 y 2 de octubre GEDA, el Grupo de Especialistas en Dermatología Veterinaria de AVEPA presentaron las 'Jornadas de Dermatología Oncológicas online'. Durante las conferencias en directo los asistentes pudieron realizar preguntas por escrito, las cuales fueron presentadas por el moderador al conferenciante una vez terminada la charla. La grabación de las conferencias quedó disponible para los inscritos hasta el día 1 de noviembre. Dividida en tres sesiones, contó con la intervención de los doctores Francesco Albanese, Laura Ordeix, Toñi Reales, Lluís Vilaseca, Sara Peña, Lluís Ferrer y María Camps. Se abordaron los avances en el diagnóstico y tratamiento de las neoplasias linfohistiocíticas y mastocitomas cutáneos, los avances en el diagnóstico y tratamiento de las neoplasias epiteliales y las nuevas terapias en oncodermatología veterinaria: *state of the art*.

El próximo 27 de noviembre tendrá lugar la Jornada online de medicina y cirugía en exóticos con un par de mesas redondas y comunicaciones libres. En la primera mesa redonda, sobre vacunación en conejos, intervendrán los especialistas acreditados Jacqueline Cuereil, Mireia Mainez y Roger Domingo bajo la

moderación de María Ardiaca. La segunda, moderada por Alfonso Moya, abordará uno de los cuadros clínicos más temidos en conejos, como es la aparición de estasis digestivo. Los especialistas acreditados Asier Basurco, Pilar González-Iglesias y Ángel Albert serán sus participantes.

CURSOS 'ELEARNING' DE AVEPA

Al margen de la formación continua y de las jornadas formativas, entre los días 15 de septiembre y 13 de octubre se celebró el curso online de medicina felina 'Diagnóstico de enfermedades infecciosas y su tratamiento en medicina felina', en el cual se trataron, entre otros aspectos de actualidad, los últimos tratamientos de la PIF, que tienen tanto que ver con la COVID19, que recientemente nos han mostrado una esperanza para nuestros pacientes. Se describió la COVID19 en gatos y los aspectos a tener en cuenta en particular al ser de las pocas especies domésticas que se infectan por el SARS-COV2. Se habló también de las infecciones por FeLV y FIV, por separado, actualizando el protocolo diagnóstico, así como algunas particularidades de su tratamiento; el algoritmo diagnóstico de las infecciones respiratorias de vías altas; los parásitos pulmonares del gato, su diagnóstico y tratamiento; las infecciones gastrointestinales, su diagnóstico y tratamiento, principalmente las causadas por protozoos como Giardia, Trichostrongylus axei y Cryptosporidium felis. Finalmente, entre el 18 de noviembre al 16 de diciembre se celebrará el curso de anestesia y analgesia 'Manejo del dolor en la clínica diaria del perro y gato', un curso que pretende realizar una abordaje muy práctico, analizando el tratamiento del dolor en diversas situaciones muy comunes en nuestra clínica diaria. Este curso también es válido para Auxiliares veterinarios.

Com puc gestionar el meu centre veterinari?

Aquesta setmana vaig rebre una telefonada d'una companya (que segur que molts coneixeu) simplement per demanar-me consell. El seu dubte era si li podia ser útil inscriure's al grup de gestió d'AVEPA GGA-AGESVET. Evidentment que la meua resposta va ser positiva. Si t'interessa la gestió del teu centre, sempre pots trobar recursos útils, xerrades, webinars i congressos dins del grup.

Ella me deia que durant la carrera no havia rebut mai formació sobre gestió empresarial (com tots nosaltres) i que ara, molts d'anys després, que el seu centre veterinari està creixent, veu la necessitat de poder tenir un control millor de tot el que està passant a la seva empresa. Que, evidentment, no pretenia dur tota la comptabilitat i aprendre a fer nòmines i contractes, que per això ja tenia la seva assessoria, però que havia estat mirant cursos de gestió empresarial, fins i tot algun màster, i que això la sobrepassava. Que ella volia tenir algunes nocions per a controlar un poc millor.

I això és el que ens passa a tots. És molt semblant als nostres coneixements en ecografia. Tots tenim uns coneixements bàsics i més o menys sabem fer una AFAST. Fins i tot una TFAST, però la majoria no feim ecocardiografia i ens costa trobar les glàndules adrenals.

Ja hem comentat moltes vegades el fet de la nul·la formació empresarial que rebem els veterinaris. Només a les promocions més recents hi ha alguna assignatura en el pla d'estudis que té certa relació amb aquest àmbit, però ben poca cosa. Se diu que som una carrera vocacional i que som com els metges, però dels animals. I això és ben cert, però al mateix temps molts de nosaltres som microempresaris, sense deixar de banda la medicina. Hem de fer les dues coses. I com més creix el nostre centre, més necessitat tenim de fer gestió empresarial si volem seguir endavant.

I tenim els dos extrems: des d'autònoms que treballen tot sols i que no necessiten ni tan sols una assessoria fiscal-laboral, que s'ho fan tot ells i que els va bé, fins a grans hospitals que poden tenir en nòmina un gerent o un gestor que només es dedica a gestionar l'empresa (moltes vegades ni tan sols no és

veterinari, perquè ja hem dit que els veterinaris no tenim formació sobre això).

Però fora dels extrems ens trobam la gran majoria: empreses amb un parell de veterinaris contractats, amb auxiliars, societats de 2-3 veterinaris amb altres col·laboradors contractats, que tenen prou feina per tenir la necessitat d'un gestor, però que no tenen prou volum de negoci per a poder posar-lo en nòmina.

La solució? Cada cas és particular i és un món, però com parlava amb la nostra coneguda, una opció possible és agafar algunes hores de la jornada laboral per a dedicar-les a formar-se en gestió i a gestionar l'empresa. Com sempre, això requereix temps i formació i no dóna uns resultats immediats, igual que qualsevol altra especialitat de la medicina.

Una altra opció és cercar un gestor extern (igual que feim molts quan necessitam una ecocardiografia per a un pacient). Externalitzar la gestió, o demanar consell per a problemes puntuals o projectes concrets, no requereix tenir més personal contractat i sí que pot oferir resultats immediats o a curt termini, perquè ens estalviem tota la corba d'aprenentatge, i al mateix temps estam aprenent. Hi ha veterinaris que es dediquen professionalment a això (alguns exclusivament a això) i, malgrat no siguin molts, sempre vos podran ajudar perquè coneixen les peculiaritats de la clínica veterinària i també la gestió de l'empresa.

Salutacions, Marga.

JAUME ROIG SASTRE

Clínica veterinària Zooclínic

>>> Se diu que som una carrera vocacional i que som com els metges, però dels animals. I això és ben cert, però al mateix temps molts de nosaltres som microempresaris, sense deixar de banda la medicina. Hem de fer les dues coses.

Problemàtica del envasado de kombucha en recipients ceràmics

La importancia de los materiales en contacto con los alimentos

La Seguridad Alimentaria comprende el control de muchos riesgos que pueden hacer que un alimento no sea seguro. Una parte crucial de ese control es la de asegurar la idoneidad de los materiales que, a lo largo de las etapas de producción, transformación, almacenamiento y distribución entran en contacto con los alimentos.

La red de alertas alimentarias SCIRI registró 17 alertas en 2020 referentes a la detección de migración de sustancias a partir de materiales en contacto con los alimentos.

En el caso de la cerámica son varios los artículos científicos que relacionan a este material con intoxicaciones por plomo y/o cadmio. Si bien estos casos eran más comunes hace algunas décadas, las enormes mejoras en el control de la cadena alimentaria, la aparición de nuevos esmaltes libres de plomo y cadmio y las regulaciones normativas al respecto los han reducido en gran medida. En España, el Real Decreto 891/2006 aprobó las normas técnico sanitarias aplicables a los objetos de cerámica para uso alimentario y, entre otras medidas, estableció las cesiones máximas admisibles de plomo y cadmio desde la superficie de estos utensilios o envases.

Aunque se haya reducido la incidencia de estas intoxicaciones, no se han eliminado completamente y recientemente se produjo en nuestra Comunidad un brote de saturnismo que afectó a 4 miembros de una familia. Todos eran consumidores habituales de kombucha y además eran titulares de una industria donde elaboraban esta bebida que después distribuían a establecimientos de restauración.

Para la elaboración de la kombucha, en esta industria realizaban una infusión de té con azúcar a la que, tras filtrarla y enfriarla,

se le adicionaba el SCOBY ("Symbiotic Culture Of Bacteria and Yeast" o cultivo simbiótico de bacterias y levaduras). Así la dejaban fermentando en un recipiente cerámico tapado con un trapo a temperatura ambiente durante un tiempo variable (normalmente de 2 a 4 semanas). Tras este período, durante el cual la bebida se iba acidificando hasta alcanzar un pH menor a 3, se retiraba el SCOBY y se envasaba en botellas, también de cerámica esmaltada, manteniéndola posteriormente en refrigeración.

Tras realizar las investigaciones y análisis de laboratorio pertinentes, estando en colaboración el Hospital que recibió a los pacientes, el Servicio de Epidemiología, el Laboratorio de Salud Pública y el Servicio de Seguridad Alimentaria, se confirmó la migración de plomo desde los envases empleados en la industria y se llegó a la conclusión de que habían sido fabricados por error con un esmalte con plomo, lo que provocó que al entrar en contacto con la kombucha, de pH ácido, se produjera la migración de este metal pesado al producto ocasionando la intoxicación de todos los miembros de la familia. Desde el Servicio de Seguridad Alimentaria se emitió la alerta correspondiente en la red SCIRI en relación a los envases cerámicos.

No se detectaron más afectados ya que, afortunadamente, la industria apenas acababa de iniciar la actividad y se procedió por parte del Servicio de Seguridad Alimentaria a la inmovilización, suspensión de la actividad de la industria y a la posterior destrucción de toda la kombucha y los envases implicados.

Zaida Munilla García
Veterinaria

Foto cedida per Tomeu Anguera.

Octubre de 1966. Se celebra en Palma el VI Simposio de Avicultura Científica

Sigo creyendo, y así lo comento con frecuencia, que la aparición y persistencia del Coronavirus en Baleares me ha conducido de nuevo a la lectura, actividad que tenía estos últimos años un poco olvidada, y que me ha recordado con frecuencia antiguos hechos profesionales, vinculados con actividades desarrolladas en nuestras Islas.

La suerte esta vez me correspondió con una carpeta de documentos y material vario, entre las que destacaba una página del Diario de Mallorca, de fecha 30 de Octubre de 1966, en la que se encontraba una reseña importante con motivo de celebrarse en Palma el VI Simposio Nacional de Avicultura Científica, entre los días 28 y 29 de octubre de 1966.

Dicha actividad, organizada por la Sección Española de la "World Poultry Association (WPSA)", fue la sexta que se celebraba

>>> Organizado por la Sección Española de la "World Poultry Association (WPSA)", el Simposio se celebró en Baleares dado el creciente interés y desarrollo de la avicultura en nuestras Islas, y contó con la participación de un centenar largo de asistentes.

en España, concretamente en Baleares dado el creciente interés y desarrollo de la avicultura en nuestras Islas, y que tuvo además la participación de un centenar largo de asistentes, todos ellos profesionales con un destacado nivel técnico en el campo de la avicultura, procedentes en su gran mayoría de la Península, y el resto, de Baleares, mayormente de Mallorca, entre los cuales nos encontrábamos como invitados el, por entonces muy escaso grupo de veterinarios, que trabajábamos en este sector.

Presidió y controló la presentación de las materias expuestas, el presidente de la sección española, Don Francisco Polo Jover, que había sido hasta hacía poco director general de Ganadería en el Ministerio de Agricultura Español, y que estaba perfectamente integrado en esta materia.

En la primera sesión, celebrada durante la mañana del día 28, se estudió como primer tema la labor realizada por la Rama Española de la Asociación Mundial de Avicultura Científica durante el curso anterior, destacando como tema positivo la marcada asistencia y participación de los miembros españoles en el XIII Congreso Mundial de Avicultura, celebrado en Kiev (Rusia). Por la tarde se pasó ya a la presentación y discusión de las comunicaciones y estudios elaborados por distintos miembros sobre patología, alimentación y manejo de las aves, actividad esta que continuó al día siguiente, toda la mañana, siempre seguida con un alto interés y atención de los asistentes.

Por lo que a mí respecta profesionalmente, el Simposio fue muy interesante

por la calidad de los temas expuestos y la ventaja siempre positiva de aumentar conocimientos y amistades profesionales con algunos de ellos, ya que tuve, además, la oportunidad de colaborar en su organización a nivel local.

Como acto de reconocimiento de la importancia e interés que el Simposio suponía sobre el creciente nivel y desarrollo de la avicultura en Baleares, a mediodía del día 29, el Ayuntamiento de Palma ofreció a los congresistas una visita al Castillo de Bellver, donde fueron recibidos por el entonces alcalde de Palma, Don Máximo Alomar, y por el presidente de la Diputación de Baleares, Don Rafael Villalonga, a los que acompañaban en representación del colectivo veterinario balear, el jefe provincial de Ganadería, Don Juan Jaume, el presidente del Colegio de Veterinarios, Don Andrés Torrens, y un servidor, en atención a la destacada colaboración prestada en la organización del Simposio.

Por la tarde continuaron las sesiones de trabajo y, al finalizar, el Sr. Polo Jover agradeció a todos los asistentes el alto nivel científico expuesto en las comunicaciones y felicitando al Colegio Oficial de Veterinarios y Delegados en Palma del Simposio, por la organización y atenciones recibidas en todo momento.

Como final, cerró el acto el Presidente de la Diputación, que asistía a la sesión, declarando clausurado el VI Simposio de Avicultura Científica.

¡Quién pillara de nuevo aquellos tiempos! Solo han pasado 55 años...

TOMEU ANGUERA

Especies exóticas e invasoras (EEI): La progresión inexorable de los seres vivos

Una de las principales misiones de los seres vivos es obviamente, mantenerse vivos y luego progresar, perpetuarse, extenderse... para lo cual, los condicionantes inherentes a esos cometidos pasan irremediablemente por sus capacidades ante nuevos retos ambientales, alimentarios, sociales, sanitarios. Las condiciones cambiantes o variables del entorno van conformando esas

capacidades y seleccionando así a los individuos que superan las dificultades a las que se exponen las especies. De esta manera se llega a cubrir un territorio, un espacio donde vivir, armónico con su propia idiosincrasia.

Ese hábitat natural de enraizamiento donde han sido capaces pues de sobrevivir y perpetuarse les confiere una especie de carta de identidad que los

acredita a estar "empadronados" con todos sus derechos.

Existen, no obstante, otras áreas geográficas -a veces muy distantes- donde las condiciones ambientales y sus derivadas, sean similares o que además las especiales características de los individuos, permitan modificar hábitos alimentarios, superar nichos ecológicos, resistir enfermedades, sortear depredadores, en definitiva... adaptarse y sobrevivir. Esas nuevas áreas de expansión son nuevas opciones vitales. Este reto que permanentemente afronta todo ser vivo durante su existencia, puede verse incrementado por un nuevo condicionante: la celeridad a su exposición.

El devenir natural para "desubicar" una especie de su entorno original, lo que al-

>>> La búsqueda y selección de especies vegetales más productivas, los métodos de riego, de conservación de semillas y productos, etc. van a generar una tecnología que permitirá un próspero comercio y una expansión, por tanto, de gentes y materiales biológicos a lejanos confines.

gunos califican como "accidental" o también "natural", puede ser, por ejemplo, una tormenta que desarraige plantas, que arrastre troncos donde algunos seres pequeños puedan "navegar" a otros confines; vientos huracanados que transporten semillas, plántulas, insectos, huevos u otros propágulos; pero también se han de considerar otros medios de transporte, ergo: difusión o distribución, como el que muchos seres vivos proporcionan. Así pues, las aves -excelentes aviones de bajo coste-, por ejemplo, se llevan en sus patas microorganismos de una laguna a otra, huevos de peces incluso en sus sistemas digestivos, pequeños brotes de algas, etc. Si además sabemos que sus itinerarios son muy largos y sus destinos muy amplios, nos daremos cuenta del enorme potencial de expansión que tienen, por no hablar de sus cronológicas frecuencias migratorias que suelen repetir dos veces al año.

Todo esto que comento, a manera de breve ejemplo de lo "accidental", requiere de tiempo, frecuencia y un mucho de aleatoriedad. O sea que no resulta, a pesar de todo, fructuoso al cien por cien. No olvidemos que, aunque el transporte sea gratis, la estancia en un nuevo destino cobra un precio muy caro. No todos los seres vivos son capaces de afrontar la exigencia o el rigor en el nuevo emplazamiento. El devenir de estas traslocaciones accidentales opera con un *tempo lento*.

Si introducimos a esta *Ópera de la vita* al hombre... ¡todo se disloca! Para empezar... su propio ejemplo de trayectoria evolutiva, su imparable dispersión por todo el globo. Su excelente capacidad adaptativa lo promociona a ser, sin ningún género de dudas, la especie de mayor éxito. El ser humano, como ser vivo, forma parte de las complejas ecuaciones de relación no sólo ya con todos los otros seres vivos, sino que también para con la materia física del planeta: tierra, agua y aire.

La despreciable huella como predador neto, como mero recolector... deviene en un surco profundo en cuanto incorpora a la agricultura y a la ganadería a su *currículum*. La búsqueda y selección de especies vegetales más productivas, los métodos de riego, de conservación de semillas y productos, etc. van a generar una tecnología que permitirá un próspero comercio y una expansión, por tanto, de gentes y materiales biológicos a lejanos confines. Con la ganadería, ocurre la misma aventura paralela. La domesticación de aquellas especies que lo permitan derivará en un selecto número del que obtener beneficios alimentarios y al que ali-

mentar (volvemos al desarrollo de una agricultura para -esta vez- nutrir a especies animales domesticadas). Incluyo aquí también a las plantas y animales de compañía, las mascotas, las especies de ornamento; tan importantes culturalmente como ecológicamente. El tiempo seguía siendo *lento, ma non troppo*.

Llega el año del Señor de 1492 ¡Las pesadas y torponas carabelas de Cristóbal Colón, arriban a nuevas latitudes y... vuelven. Cada vez resulta más fácil navegar y llevar y traer cosas: tecnologías, culturas, comidas, animales, plantas... de todo. En estos 500 años, el mundo se ha hecho esférico, accesible, conocido... el *tempo* es ahora ya, irremediablemente *allegro agitato*.

Ese trasiego, ese tráfico acelerado y universal, las ansias derivadas del conocimiento permiten una aplicación de

patrones productivos agrícolas y ganaderos generalistas: se eliminan bosques, se forman praderas inmensas cerealistas, emerge la zootecnia intensiva.

La globalización facilita la homogeneización de todo lo que hasta el presente nos diferenciaba, singularizaba, distinguía. La globalización económica es un páramo restrictivo para las "malas hierbas" en los cultivos intensivos y exclusivos, así como para el mundo animal diverso. Por supuesto que también para las lenguas, las formas de pensar.

Toda esta introducción o presentación pretende poner sobre el tapete una visión sencilla del *statu quo*, antes del 1492 (por poner una fecha fácil de referencia).

Si obviásemos la selección que hemos realizado los humanos para con el mundo vegetal y animal, centrada en un número

reducido de especies productivas, y que hemos difundido ya por todo el orbe -especialmente a partir del siglo XX-; nos quedamos con que la mayoría de las EEI son aquellas que constituyen lo que compone el ocio: mascotas, jardinería, deportes, gastronomía... Por lo que la predominancia de nuestros variados intereses, la facilidad de los transportes y la factibilidad de colonizar nuevos territorios antropizados, ¡no lo olvidemos! la denominación de especies "exóticas e invasoras", se me antoja como trasnochada -a sabiendas de lo polémica de esta aseveración-.

Pensemos solo que para el mundo acuático la construcción de presas, embalses, azudes, transvases, canales de riego, depuradoras y demás obras hidráulicas, son los verdaderos responsables de la alteración de caudales y su calidad, modificando los regímenes pluviales mediterráneos que *per se*, ya son más que suficientes como para distorsionar las biología de los seres del agua. Las EEI de peces solo son aquellas que han podido medrar en esas nuevas condiciones; y no las culpables directas de extinciones o mermas de las autóctonas. Las masas forestales de las montañas también han sido modificadas por nosotros y, por ende, sus huéspedes de toda la vida han tenido que adaptarse, morir o huir. Inferirles que son "la mayor causa de pérdida de biodiversidad", es no ser ecuánimes con la realidad, tener un criterio parcial y arbitrario que ha concluido con una cada vez más larga lista de especies demonizadas de las que se excluyen otras por ser de las simpatías de sus inquisidores o formar parte del elenco de las intocables.

Por poner sólo dos ejemplos. Que la caña común (*Arundo donax*), originaria de la India (más o menos), desde hace unos tres mil años esté presente en toda la cuenca mediterránea, aportando materia prima para multitud de utilidades a los humanos... sea ahora "exótica" e "invasora". O que la carpa común (*Cyprinus carpio*), originaria -al parecer- de las cuencas deltaicas

de los grandes ríos europeos que desembocan en el Mar Negro, y que los romanos con su pragmático proceder la extendieran por su imperio como alimento proteico fácil de producir dada su rusticidad y rápido crecimiento... hace unos ¡dos mil años! Pues lo mismo. Baste decir que para el caso de la carpa (de la que soy criador desde 1981), en toda la UE se considera -con toda lógica- especie "naturalizada", es decir imbricada en toda actividad económica humana, al igual que cualquier otro animal doméstico. Ni qué decir tiene que los restos fosilizados de molares de carpa, hallados en dos yacimientos en Granada, correspondientes al Mioceno -nada menos-, al parecer no cuentan para quienes hacen esas cuentas.

Podríamos extendernos a otros ejemplos llamativos como los higos chumbos, los erizos, la gineta, las serpientes, la tortuga mora, etc. En el caso de Mallorca, simplificando un poco, el único ser vivo que puede reclamar su autoctonía al 100% es el "ferret" (*Alytes muletensis*), ya que sigue vivo y también cuenta con registro fósil... pero a saber antes de ese fosilizado vestigio de dónde vino. Bueno tal vez le acompañaran en aquellos remotos devenires la musaraña balear (*Nesiotites hidalgo*) y la rata cullarda (*Eliomys quercinus*). Conviene no olvidar que, así como la vida es dinámica, la geología también, aunque vaya muchísimo más lenta y por ello sea obviada por esos criterios inquisitoriales. Es conocida la presencia hasta hace poco del célebre *Myotragus balearicus*. Pues bien, no deja de ser uno de los ejemplos de traslocación

natural: cuando en una de las dos ocasiones en que la cubeta mediterránea se desecó, esta apacible criatura que pasturaba por el norte de África, se vino a vivir por aquí. Al regresar las aguas quedó aislada desarrollando la debida presión ambiental correspondiente hasta que llegó otra especie a las islas: nosotros mismos.

Insisto sobremanera en el concepto de "dinamismo", es decir de cambio, de actividad, de perecedero, en definitiva, de estar vivo. La foto fija que pretenden algunos -la mayoría bienintencionados- es un concepto justamente antinatural y además arbitrario, parcial pues solo responde a un intervalo de tiempo muy limitado que ignora además muchas otras situaciones que determinaron el éxito y fracaso de los seres vivos en un entorno determinado del espacio/tiempo. Todo el mundo sabe que la "película" de la vida en el planeta es una sucesión de fotogramas, no solo una foto idílica del calendario de algunos. Lo que hoy se considera "autóctono" tal vez fuese "alóctono" en tiempos remotos. ¿Quién es la *Auctoritas* que da el carnet, los papeles para esos calificativos?

Claro que es mejor que un hábitat no se altere con nuevos seres vivos que, si prosperan, van a distorsionar su actual equilibrio artificial, puesto que queda ya poco territorio auténticamente salvaje o, como mucho, silvestre. Por supuesto, no propugno un *totum revolutum*, sin ton ni son. Pero hay que asumir que desde 1492 vamos a una velocidad nunca vista (*Allegro vivace*).

JOSEP CERDÀ I MULET

«Alimentacció» aterrant la sobirania alimentària en la Formació Professional

Foto cedida per Justícia Alimentària Global.

Justícia Alimentària durant aquests anys ha donat una passa més per introduir la Sobirania Alimentària dins els centres educatius de les Illes Balears. En la seva tasca per fer una educació crítica i transformadora, l'experiència «Alimentacció» segueix molt activa i present a tot l'Estat.

Aquí, a les Illes Balears, durant aquests dos darrers anys tot i les dificultats derivades de la pandèmia, s'ha aconseguit desenvolupar una línia d'acció als Centres de Formació Professional, amb especial incidència en aquelles famílies professionals relacionades amb l'alimentació, com ara Agràries, Hostaleria i Restauració, Indústries Alimentàries, Serveis Socioculturals i a la Comunitat i així fins a 6 famílies professionals.

En aquesta nova intervenció, Justícia Alimentària, juntament amb el suport de l'entitat Hegoa (entitat vinculada a la Universitat del País Basc), està desenvolupant la seva línia de treball d'acompanyament i formació al professorat de Formació Professional. S'estan creant materials pedagògics i eines didàctiques, així com facilitant l'accés a recursos materials i serveis professionals per donar suport als centres educatius per a la introducció de l'agricultura ecològica, la producció de proximitat, l'alimentació saludable, els drets de les productores d'aliments, i tot això amb una mirada des de la perspectiva eco feminista. A més, com aspecte més innovador d'aquest projecte l'equip

tècnic de Justícia Alimentària, fomenta el contacte amb empreses amb bones pràctiques en aquests camps, tant per acollir alumnat en pràctiques, com per facilitar contactes als docents, ja sigui com a proveïdors de productes i serveis.

«Alimentacció a FP» ha aconseguit en aquests 2 anys arribar a desenvolupar diferents projectes educatius a centres de formació professional com l'IES Sureda i Blanes (Indústries Alimentàries) IES Felanitx, IES Porreres, S'Estel de Llevant i IES Pasqual Calbó (Agràries), Toth Educatiu i IES Antoni Maura, (Serveis Socioculturals i a la Comunitat) si bé ha treballat i facilitat recursos a molts altres centres educatius i la previsió de sumar més centres a la iniciativa és molt positiva.

Gràcies al projecte que es desenvolupa s'ha pogut comptar amb la participació de professionals, com forners ecològics i artesans, nutricionistes o pagesos ecològics, als tallers i activitats proposades als centres. A més, s'han pogut facilitar als centres productes, com farines antigues, per poder experimentar i provar de treballar amb elles, cosa que en moltes ocasions no és possible, ja sigui per desconeixement o manca de finançament. En tot cas, un bon exemple ha estat el cas del Grau Mitjà de Forneria, que en aquests anys ha pogut provar i conèixer farines de fins a 3 productors ecològics diferents (Molí de Sant Antoni, Rafal Genès i Bell-

ver Rich). A més, es va poder comptar amb una master class amb el forner ecològic de Panenostro, Peio Zalba. Per part de Justícia Alimentària també s'han realitzat algunes activitats vinculades a la producció d'aliments a través de les campanyes de la pròpia entitat, com «25 grams» o «Enverina'm».

Una de les grans passes que s'ha pogut fer en aquest projecte es poder contactar amb les futures treballadores clau en el procés d'alimentació, i no només del món de la pagesia, forneria o cuina, sinó també amb professionals provinents dels sectors de les «cures». Aquest, ha estat un dels sectors que la «Covid-19» ha posat clarament damunt la taula com un sector clau i de futur, tot i la seva continua invisibilització davant d'un sistema econòmic on el menyspreu a les cures (de la família, d'infants i de persones majors, de persones dependents...) és una constant. Així doncs poder treballar amb els Graus d'Educació Infantil (Superior) i d'Auxiliar d'atenció a persones amb dependència (mitjà), suposa una gran oportunitat, per poder treballar la Sobirania Alimentària i enfortir una nova visió de «l'economia de les cures».

Durant el projecte, encara vigent, s'han editat diferents unitats didàctiques específiques per a cada família, concretament la d'agràries, hostaleria i restauració i serveis socioculturals i a la comunitat. A més, en l'àmbit estatal s'ha desenvolupat un magnífic banc de recursos i de propostes educatives anomenat «Equip d'Eines per a la Formació Professional», disponible a la següent direcció:

<https://recursosfp.redalimentacion.org/>

En aquests dos cursos que Justícia Alimentària està treballant en la Formació Professional, l'entitat compta amb el suport de la Direcció General de Cooperació del Govern de les Illes Balears, el qual ha permès que l'alumnat de la Formació Professional tingui una nova perspectiva de veure i interpretar el món i conèixer els impactes que genera el sistema alimentari industrial. A més, aquesta tasca obre la porta a una nova visió per una transició alimentària, per afavorir la salut i l'equitat de les persones ja sigui al nord o al sud global, així com afavorir un sistema alimentari més integrat i respectuós amb el planeta, per fer front a impactes com el canvi climàtic, la desertització, o la contaminació de l'aigua i el sòl, entre molts altres.

Batiste Alemany, un veterinari molt familiar

De vegades, la vida condueix a les persones a enfrontar-se a determinades situacions que les duen a introduir canvis i replantejar-se la direcció que havien agafat. Alguns pics són lleus modificacions en el camí; en altres ocasions, emperò, són cops de volant que un considera necessaris per continuar endavant.

Així li va passar a Batiste Alemany Femenia (Pego, Alacant, 1967) en els mesos que van des de la mort de son pare fins al naixement del seu primer fill, entre Nadal de 1995 i novembre de 1996, quan decidí pitjar el botó de pausa i alentir el ritme laboral que havia agafat. Duia estudiant i fent feina aquí i allà d'ençà que es llicencià, l'any 1991, en companyia de la seva parella, Maria José Suasi, també veterinària, i en aquells mesos compaginava la clínica de petits que havia obert dos anys abans a un petit local de pinsos de Calvià (poble on havia fixat també la seva residència), amb les tasques de ve-

terinari titular de l'ADS 'Es Camp Mallorca' i les feines que desenvolupava fent substitucions per a la Conselleria d'Agricultura a Inca, Manacor o Felanitx. "Una nit de 1995, poc abans de Nadal, vaig xerrar amb mon pare per telèfon i ens acomiadàrem fins a uns dies després, quan havíem d'anar al poble a visitar la família. Al dia següent em comunicaren que havia mort", detalla avui Batiste per contextualitzar aquella decisió. El temps que transcorregué entre aquest sobtat succeït i el naixement del seu fill Ferran, onze mesos més tard, li serví per reflexionar molt i arribar a la conclusió de que havia d'aturar. "Em vaig replantejar la vida laboral, massa intensa i dispersa, i vaig decidir dedicar més temps a la família", diu.

El veterinari va ser una 'rara avis' en la seva família, una família humil d'un poble agrícola del nord de la província d'Alacant. "Pego és un municipi agrícola i viu pràcticament del monocultiu de la

taronja, sobretot quan de l'agricultura s'hi podia viure", explica. "Nosaltres també teníem tarongers, però no era el nostre medi de vida. Nosaltres vivíem de la feina que feia mon pare amb les seves mans. Era marger. Ma mare, mestressa de casa. Som quatre germans i jo vaig ser l'únic que va poder estudiar. Ho vaig fer gràcies a les beques i per això som un gran defensor d'aquest sistema d'ajudes per a la formació. Sinó, probablement hauria quedat al poble i la meua vida hauria estat completament diferent", manifesta. Com que els estudis no se li donaven malament, es dirigí cap a les ciències i, concretament, cap a l'àmbit agrònom i forestal fins que entrà en contacte amb la veterinària a través d'una branca no massa comú. "Tot apuntava a que estudiaria una enginyeria, però m'acabà seduint la tecnologia dels aliments", desvetlla. Es matriculà a la Facultat de Veterinària de Saragossa, on romangué

>>> “Nosaltres vivíem de la feina que feia mon pare amb les seves mans. Era marger. Ma mare, mestressa de casa. Som quatre germans i jo vaig ser l'únic que va poder estudiar. Ho vaig fer gràcies a les beques i per això som un gran defensor d'aquest sistema d'ajudes per a la formació”.

cinc anys, entre 1986 i 1991, quan es llicencià. En el transcurs d'aquells anys universitaris anà canviant de pis cada curs i acumulà experiències vitals inoblidables, però els estius i durant les vacances de Setmana Santa i Nadal, quan tornava a casa, sabia què li tocava: fer de marger.

En llicenciar-se, Batiste decidí allargar la seva etapa acadèmica i se n'anà a Castelló, a l'Institut d'Aqüicultura de Torre de la Sal del Consejo Superior de Investigaciones Científicas (IATS-CSIC), a fer la tesi doctoral. En aquella època, el veterinarí sentia un gran interès per aquesta disciplina i decidí ampliar els seus coneixements i especialitzar els seus estudis cap a la cria d'espècies aquàtiques. L'empenta li durà un any i mig, que és el que es torbà en deixar-ho per marxar a les Pitiüses amb la seva al·lota, Maria José Suasi, a qui havia conegut en el seu darrer any universitari. Transcorria l'any 1993. Tal volta es podria dir que la trajectòria professional d'un no s'entén sense l'altra i viceversa. Al marge de la veterinària, Suasi ha desenvolupat una trajectòria política que l'ha duita en diferents etapes de la seva vida a ocupar càrrecs de responsabilitat importants a nivell autonòmic, com la gerència de l'antic Ibabsa, la Direcció General d'Agricultura o la Secretaria General Tècnica de Salut del Govern de les Illes Balears. Aquest fet, reconeix Batiste, requereix de molta compenetració i compromís per ambdues parts.

Després de dos anys “fantàstics” a Eivissa i Formentera, els veterinaris pegaren el bot a Mallorca no sense pensar-s'ho molt. “Els pagesos ens arribaren a oferir una casa per quedar-hi”, relata. S'acabaren instal·lant a Calvià, un poble molt tranquil i pròxim a Palma. Batiste es pluriocupà fins que acabà prenent la decisió d'aturar. I quan parla d'aturar, no és realment una aturada, perquè d'una o altra manera seguí vinculat amb la professió desenvolupant diferents col·laboracions professionals i continuant formant-se i preparant-se, però una major dedicació domèstica (l'any 2000 nasqué el seu segon fill, Pere). Així, va ser el veterinarí titular de l'associació de defensa sanitària «Ponent» durant una dècada, formador de manipuladors d'aliments o membre fundador de la Cooperativa agrícola-ramadera de Calvià, entre d'altres. Durant 2005 es preparà per a les proves de veterinarí municipal a Calvià, aprovant les oposicions i obtenint la plaça. El 2 de gener de 2006 va ser nomenat tècnic de medi ambient, càrrec que ha anat canviant amb els diferents governs municipals (cap de secció de Mon Rural i Canera i cap de secció de Mon Rural i Salut Pública), però conservant l'essència de la seva feina. Entre d'altres, s'ha encarregat de la vigilància del compliment a l'àmbit de la sanitat animal i pública del dispostat a les ordenances municipals de policia i

bon govern, la prevenció i lluita contra les malalties dels animals, la gestió de la canera municipal, la instrucció d'expedients per a l'obtenció de la llicència municipal per la tinença d'animals potencialment perillosos, l'organització de les campanyes de matances dels porcs, l'organització de les fires ramaderes (Fira d'Oví i caprí de Calvià i la Fira de Feines de Tardor d'es Capdellà), la gestió dels horts urbans de l'Ajuntament, la gestió de les convocatòries d'ajudes als pagesos del terme, el control sanitari de l'aigua de consum humà, el seguiment del servei de control de legionel·la, el control de zoonosis, el control oficial i la seguretat alimentària de mercats municipals i venda ambulants o l'elaboració del projecte agropecuari de la finca pública Galatzó.

Gran enamorat de la ruralia, Batiste no concep Mallorca sense ovelles ni la vida sense un model de consum procedent del sector primari i que se sustenti en les persones i no en les grans corporacions. “Em costa creure que la gent no tengui temps d'anar a la botiga a comprar fruita, peix o carn”, assegura. Gran amant també de conèixer món, ha fet viatges amb la seva dona a conèixer llocs com Perú, Argentina, Nova York o Cuba, on es fermen les sabates, es pengen la motxilla i es perden pels seus carrers i camins. I ho continuaran fent fins que puguin.

Torna Sant Francesc... torna la normalitat

El Col·legi obre la porta als actes de caire més social amb la celebració del seu patró en format íntim a Mallorca, Menorca i les Pitiüses

Sant Francesc ha tornat... i esperam que per quedar-se. Després d'un any i mig marcat per la pandèmia i els seus efectes col·laterals, el COVIB va poder celebrar el seu primer esdeveniment social, un acte de referència simbòlica per al col·lectiu: la celebració del patró de la Veterinària, Sant Francesc d'Assís. Molt condicionat per les limitacions d'aforament, però real. Va ser el passat 7 d'octubre a Can Campaner, a Palma, amb una senzilla cerimònia de lliurament d'insígnies a veterinaris col·legiats els dos darrers anys i als qui han complert 25 i 50 anys de col·legiació. Al marge dels col·legiats homenatjats, que no varen ser molts, hi assistiren la directora general de Salut Pública i Participació, Maria Antònia Font, i el director general

>>> “Ningú s’ha recordat de nosaltres en el moment d’analitzar, avaluar i planificar accions en front d’una malaltia que és una zoonosis. No trobau que és un absurd i que és una infrautilització dels recursos i el coneixement?”, es demanà Garcia en la seva al·locució

d’Agricultura, Ramaderia i Desenvolupament Rural, Fernando Fernández, en representació de la Conselleria de Salut i d’Agricultura, respectivament. Tampoc es varen voler perdre l’acte el president del Col·legi d’Apotecaris, Antoni Real, el president del Col·legi de Fisioterapeutes, Tomàs Alías, i el vicepresident del Col·legi de Metges, Carles Recasens. La junta de govern, el president d’honor, Tomeu Anguera, representants d’entitats col·laboradores i part de l’equip d’administració del COVIB també hi foren presents.

L’acte començà amb una projecció d’imatges relacionades amb aquest darrer any i mig realitzades pel fotògraf Jaime Reina. Després del lliurament de les insígnies -de plata per a Maria del Mar Gelabert i Maria de los Ángeles González de Chaves; d’or i de plata per a Pilar Garcia i Catalina Bauzà; i la col·legiació honorífica per a Francesc Mir- el president del COVIB es dirigí als assistents per fer balanç del darrer any i mig, amb tots els assumptes de la pandèmia que de forma col·lateral han afectat l’activitat ordinària del COVIB, a més de les qüestions pròpies de l’entitat. Ramon Garcia agraf els veterinaris i veterinaris de Balears la seva feina ‘essencial’ durant la pandèmia, agraf a la directora de Salut Pública la bona comunicació amb el Col·legi per a qualsevol qüestió relacionada amb la crisi sanitària i, especialment, reivindicà la figura del professional veterinar durant els mesos crítics de la pandèmia, a més de lamentar que el col·lec-

tiu, avesat com està a la gestió de diferents crisis sanitàries i de zoonosis, no hagi pogut aconseguir un major pes en aquelles taules de decisió i comitès tècnics sobre la Covid-19. "Hem pogut veure aquests darrers mesos una explosió d'actes de reconeixement a múltiples col·lectius, sanitaris fonamentalment... però ningú s'ha recordat de nosaltres en el moment d'analitzar, avaluar i planificar accions en front d'una malaltia que és una zoonosis. No trobau que és un absurd i que és una infrautilització dels recursos i el coneixement?", es demanà Garcia en la seva al·locució. "Els veterinaris som els professionals de la sanitat animal i fa molts d'anys que feim feina amb malalties d'aquestes característiques. N'hi haurà més en el futur i per això serà imprescindible comptar amb tots els professionals que fan feina al respecte i els veterinaris, agradi més o manco, serem fonamentals", ressenyà. Parlà també el president del COVIB, entre d'altres, de l'avantprojecte de Centre Estatal de Salut Pública, on no hi ha

cap esment al concepte 'One Health' que esperem trobar en el projecte de nova Agència de Salut Pública a Balears, fruit de l'òptima coordinació entre les unitats administratives competents; de la futura regulació de la figura del veterinar d'explotació; del medicament veterinar i el nou Reglament Europeu que ha d'entrar en vigor; o de l'esborrany de la nova Llei estatal de benestar animal que es presentà aquest mes d'octubre. Tancà l'acte la directora general de Salut Pública, Maria Antònia Font, que agrai la convidada i felicità i parlà de la missió crucial del col·lectiu veterinar com a garant de la salut pública.

A MENORCA I EIVISSA

El Col·legi també celebrà durant el mes d'octubre les cerimònies de Sant Francesc amb els col·legiats i col·legiades de Menorca i Eivissa amb sengles reunions amb sopars en què es lliuraren les insígnies col·legials.

Primeres conclusions del grup de treball del COVIB i la Direcció General de Prestacions i Farmàcia sobre medicaments veterinaris

El veterinari pot disposar de tots els medicaments que hagi de menester per a la seva pràctica clínica, complint els requisits normatius

El Col·legi i la Direcció General de Prestacions i Farmàcia creen aquest estiu a petició del COVIB un grup de treball tècnic amb l'objectiu d'extreure uns criteris comuns sobre els medicaments que s'han de tenir a les farmàcies veterinaris en centres veterinaris arran de l'inici, enguany, de les inspeccions realitzades pel Govern a centres de les Illes.

Una de les primeres conclusions extretes en aquestes setmanes inicials de feina del grup, creat també per resoldre dubtes sobre el protocol de les inspeccions que s'estan realitzant per part dels inspectors, és que l'ús i la quantitat de medicaments veterinaris que es disposa en les farmàcies no es poden limitar. El veterinari, per tant, pot disposar de tots els medicaments que hagi de menester per a la seva pràctica clínica complint els requisits normatius.

En referència a la tinença i maneig de medicaments d'ús humà en clínica, s'ha conclòs que aquest fet estarà justificat per l'absència de medicaments veterinaris en la cascada de prescripció, a més de justificat pel veterinari.

FÓRMULES MAGISTRALS

Així mateix, s'ha tractat en profunditat la

qüestió de les fórmules magistrals. El Servei de Control de Medicaments i Productes Sanitaris (SCMiPS) i el Departament de Medicaments Veterinaris de l'AEMPS (competent en medicaments veterinaris), conclouen que "el recurs a la Fórmula Magistral (FM) en la legislació actual i futura és clarament excepcional i ha d'estar molt justificat. Les FM es fabriquen només davant la presentació de la corresponent recepta, on han de figurar les dades de l'animal. No és acceptada la justificació sobre les concentracions dels medicaments d'ús humà per utilitzar les fórmules magistrals". D'aquesta manera, ambdues

>>> La prescripció de Fórmules Magistrals es correspon amb una prescripció excepcional dirigida al propietari, no per utilitzar en el centre i una vegada esgotada la "cascada de prescripció", tal com estableix la normativa.

entitats conclouen que no és acceptable la tinença de FM en els centres veterinaris. La prescripció de FM es correspon amb una prescripció excepcional dirigida al propietari, no per utilitzar en el centre i una vegada esgotada la "cascada de prescripció", tal com estableix la normativa. Aquestes fórmules magistrals podran sol·licitar-se en qualsevol oficina de farmàcia d'Espanya, però hauran de ser els propietaris dels animals els que la recullin, en funció del lloc que fem constar en la recepta veterinària.

ALTRES ASPECTES

Els inspectors podran sol·licitar als centres aquella informació que considerin oportuna sobre justificació, traçabilitat o altres qüestions relacionades amb els medicaments. L'adquisició de medicaments hospitalaris es realitza a través de les oficines de farmàcia. La resta de comandes de medicaments veterinaris es realitzarà a través dels comercials detallistes o oficines de farmàcia mitjançant fulla de comanda.

Així mateix, els veterinaris han de dur un registre de cada entrada i cada ús o cessió de medicaments subjectes a prescripció veterinària.

Per a medicaments utilitzats o cedits, s'anotarà la identificació de l'animal o animals, individual o per lots, i, si es tracta d'animals de producció, s'ha d'anotar el Codi REGA. Aquest registre es mantindrà disponible durant 5 anys. En el cas de medicaments per a animals d'espècies no productores d'aliments, els seus registres podran substituir-se per les corresponents fitxes clíniques, sempre que en elles constin els tractaments administrats.

Des del COVIB es continuarà fent feina, tant a nivell intern com amb l'administració competent, sobre tots els aspectes que permetin facilitar i millorar la tasca veterinària en aquest tema.

Foto cedida per la CAIB.

Primer contacte personal amb Fernando Fernández Such, director general d'Agricultura, Ramaderia i Desenvolupament Rural

El passat mes d'agost, la junta de govern es reuní amb Fernando Fernández Such, director general d'Agricultura, Ramaderia i Desenvolupament Rural, en el que va ser la primera presa de contacte personal des de que el responsable de la Direcció General assumís el seu càrrec, per febrer. La trobada va ser cordial i profitosa, ja que s'obriren diverses línies de col·laboració entre ambdues entitats. Es parlà de gestió del RIACIB, de la identificació equina i del sector èquid, així com també dels registres de centres veterinaris i de les passes a seguir per millorar les relacions entre l'administració, els veterinaris de camp i els ramaders.

Joan y María Torres

Padre e hija. Clínica Veterinaria San Antonio (Ibiza)

Joan Torres (Ibiza, 1952), el niño que devoraba revistas de aviación y soñaba con explorar el mundo desde el cielo, fue el primero en volar en autogiro la distancia que separa Baleares de la Península. Fue a principios de los 90, cuando se podían contar con los dedos de una mano los pilotos que surcaban los cielos de España a bordo del aparato inventado por Juan de la Cierva hace algo más de un siglo. Torres, que hizo todo lo que estuvo en su mano para cumplir los sueños de infancia, fue también el paradigma del veterinario multidisciplinar en su tierra. Y eso que eligió la carrera de Veterinaria por pragmatismo (admite que sólo conocía a una persona de Ibiza que la estudiara, y que su idea era regresar). Tras licenciarse en la Facultad de León, ya como veterinario, conoció la Ibiza ganadera y rural que una vez existió antes de su progresiva evaporación hasta casi desaparecer; abrió una clínica veterinaria en un 'cuartucho' que también era la comisaría de la Policía Local de San Antonio, y que ha ido mutando hasta convertirse en la actual Clínica Veterinaria San Antonio; y ha sido el coordinador de seguridad alimentaria del Govern Balear en las Pitiusas durante más de 25 años, entre otras ocupaciones. "No éramos nada del otro mundo en nada, pero éramos algo en todo", dice hoy, tirando de humor, desde el otro lado del teléfono, al ser preguntado por sus primeros años de trabajo y el tipo de veterinaria que se ejercía entonces. En algunas de esas rutas por la ruralidad pitiusa, precisamente,

tomó parte María (Ibiza, 1982), la segunda de sus cuatro hijos, cuando era una niña, y la única que mostró cierto interés en seguir sus pasos. Nos lo cuenta por teléfono. "Guardo un muy buen recuerdo de infancia acompañándole en su trabajo para visitar casas payesas y ver cerdos, vacas, ovejas. Estoy segura de que esas experiencias influyeron en lo que después quise ser", explica hoy, más de 30 años después. "A la clínica no íbamos tanto. Era otro concepto y allí quizá molestábamos un poco", añade. La clínica fue el germen de lo que actualmente es su sustento, lo que la ha hecho veterinaria y lo que le da de comer: un centro moderno, equipado, propiedad de cinco socios y referente en la zona. "Él ya está jubilado desde hace cuatro o cinco años y no parece que le cueste mucho esta nueva vida porque no viene mucho, aunque sí hablamos a menudo de algunos casos, del sentimiento de la profesión, de las complejidades que tenemos hoy...", cuenta la veterinaria. "Me gusta mucho mi trabajo, la especialización técnica que ha sufrido, todo lo que se puede hacer... aunque me cuesta un poco la vertiente empresarial de la profesión", admite. "Ella, por cómo es, encaja perfectamente en la imagen de la veterinaria de antaño, más idealista, algo bucólica. Lo que ocurre es que la profesión ha cambiado muchísimo y, claro, no es la misma de la que ella se enamoró de niña. Esa es la paradoja", coincide Joan. Ni que se conocieran de algo.

FITXA

Nom: Exòtics i + Lluçmajor.

Titulars: Antoni Duran Munar.

Adreça: Avda. de Carles V, 6. Lluçmajor.

Web: www.exoticsimes.com

E-Mail: exoticsimes@hotmail.com

Obert des de: Octubre de 2020.

Equip humà que conforma la clínica: 1 veterinari i cinc auxiliars.

Especialitats: Assessorament en maneig i cura d'exòtics, cirurgia traumatològica i de teixits blans, medicina interna i preventiva, sexatge d'aus, endoscòpia, rajos, dermatologia i oftalmologia, hospitalització...

un passadís exterior que dona la volta a tota la planta fins a la part posterior, on s'hi troba la zona d'hospitalització amb accés a un pati amb una zona amb jardí i un espai per a la cria d'aus. De fet, la seva

Exòtics i +

*Voleu que els vostres col·legues coneguin com i on feis feina? Si estau interessats en que la vostra clínica surti a la revista **veterinària**, no heu de fer res més que posar-vos en contacte amb el Col·legi mitjançant la pàgina web www.covib.org*

És innegable que Antoni Duran Munar (Lluçmajor, 1987) és un emprenedor. I tots els emprenedors tenen en comú que cohabituen d'una manera o l'altra amb el risc. No els fa por. Ho va fer fa 10 anys quan, un any després de llicenciar-se a València, se'n adonà que a l'Illa no existia un centre especialitzat en medicina d'exòtics que oferís un servei integral pels nous animals de companyia i decidí moure els papers i cercar el finançament per obrir la seva pròpia clínica sobre un antic garatge propietat de la seva família, al centre de Lluçmajor, on arrencà el seu projecte Exòtics i +. I ho va fer per octubre de 2020, després de la pandèmia de la Covid-19, a un local situat a l'Avinguda de Carles V, amb una ubicació molt més còmoda i accessible per a la clientela, però a una desena de metres d'un altre centre veterinari. Devora la competència (en el municipi hi ha nou centres veterinaris). I ell no ho veu negatiu. Més bé al contrari. Així ho manifestava als inicis i així ho manté ara: "Jo sempre he

tengut molt clara una premissa: havia de competir mitjançant servei, no per preu. Intento ser molt servicial i col·laborador, tant amb els meus pacients com amb els meus col·legues. La competència és bona per al creixement del negoci i beneficia els que competeixen".

El nou Exòtics i + (manté un consultori a Palma al que va dos cops per setmana) s'ha muntat en una planta baixa d'un espaiós local, un antic negoci de càrniques, que Toni adquirí fa dos anys, i té la possibilitat de créixer ja que compta amb un soterrani de les mateixes dimensions. Els permisos i llicències municipals per iniciar l'obra i la pròpia pandèmia li retardaren el projecte un temps, però per octubre de l'any passat va poder obrir les portes després d'una obra integral. La clínica, a la que s'accedeix des del carrer després de pujar sis esglaons, compta amb una ampla recepció, que també és sala d'espera, botiga i zona de cafè, amb sostres alts i mobiliari nou. Té quatre consultes i

passió pels exòtics ve derivada de la seva gran afició per la cria d'aus, un 'hobby' que té des de ben jovenet i que l'ha dut a conèixer un gran nombre de criadors (ara clients) i a aprofundir en aquest camp. La clínica també compta amb laboratori, sala de rajos i revelatge i quiròfan.

Cul inquiet, ment inconformista, Toni ha ampliat el seu concepte de negoci creant dos serveis més vinculats a la seva activitat professional: la residència canina Exòtics i + i la funerària Es Pas. La primera, de recent obertura, és un centre per a la tinença temporal d'animals en les més òptimes condicions sanitàries, regida per veterinaris col·legiats. Les instal·lacions són a Lluçmajor. La segona neix amb la intenció de donar sentit a la seva concepció de donar un servei integral a les mascotes, atenent les necessitats des del dia de la seva concepció fins el final dels seus dies. Es Pas ofereix serveis funeraris -tanatoris, vetlles... i d'incineració, tant individual com col·lectiva, un servei, aquest darrer, que també arriba a Eivissa i For-

mentera. "La recuperació de les cendres és una acció respectuosa i molt personal que moltes famílies desitgen per a la seva mascota. Així mateix, oferim incineracions col·lectives per garantir que les restes d'una mascota no acaben juntament amb altres rebutjos humans", justifica.

Sobre la feina a la clínica, el veterinari es mostra agraït de poder fer allò que més li agrada. "Tenc la immensa sort de poder fer aquelles tres coses que més m'agraden: traumatologia, exòtics i cria d'ocells. La d'exòtics és una especialitat minoritària i la que m'ha diferenciat d'altres centres. Molts de veterinaris tenen coneixement d'exòtics perquè la nostra feina ha estat fins ara multidisciplinar. I encara ho és. Però de cada cop és més important l'especialització, i aquí és on

tenim un valor afegit. La d'exòtics és una medicina molt distinta perquè el 90% de les patologies se deriven d'un mal maneig de l'animal. Per això és tan important l'assessorament. Tenim clients de diferents punts de l'illa, col·laboram amb tendes d'animals i també ens coneixen els criadors. Així mateix, tenim col·labora-

cions amb clíniques veterinàries com a clínica de referència en exòtics i actualment ens estan arribant molts de casos de trauma derivats d'altres centres".

Exòtics i + Lluçmajor funciona especialment amb cita prèvia i obri de dilluns a divendres entre les 10 h i les 13 h i les 17 h i les 21 h, i els dissabtes dematí, de 10 h a 13 h.

Anteproyecto de la Ley de Protección y Derechos de los Animales

El pasado 6 de octubre fue abierto a exposición pública el anteproyecto de Ley de Protección y Derechos de los Animales para la preceptiva recogida de propuestas y alegaciones. Esta norma, presentada por el ministerio de Derechos Sociales y Agenda 2030, supone una importante renovación de la normativa vigente en España sobre la tenencia y atención de animales, con especial atención a los animales domésticos.

El Colegio de Veterinarios de las Islas Baleares analizará con detenimiento el anteproyecto y en un plazo próximo presentará sus comentarios y conclusiones a la Organización Colegial Veterinaria para su remisión al Ministerio. Las primeras alusiones al borrador han venido del presidente del COVIB, Ramón García, quien ha dado la bienvenida a la norma por la esencia de sus objetivos, a la vez que ha considerado "incongruente" que un tema tan sensible socialmente como el bienestar animal no haya sido abordado hasta este momento a nivel estatal.

El listado de puntos discordantes encontrados por el presi-

dente del COVIB tras una primera lectura es variado y así lo ha expresado, tanto a la opinión pública como en el acto de celebración de Sant Francesc. "Nos tocará trabajar como colectivo para poder aclarar determinadas cuestiones y mejorar el contenido de la norma", ha señalado.

La poca participación o nivel de implicación de los profesionales veterinarios en la configuración de la Ley; el papel de las organizaciones animalistas como interlocutoras principales; una excesiva burocratización y estructura, con consejos comités, etcétera, que dificulten los objetivos fundamentales; o la creación de categorías profesionales que puedan dar pie al intrusismo profesional son algunos de los interrogantes que, por el momento, arroja.

EL PARLAMENTO EUROPEO VOTA EN CONTRA DE ENDURECER LA RESTRICCIÓN DEL USO DE ANTIBIÓTICOS EN VETERINARIA

El Parlamento Europeo ha votado mayoritariamente (450 votos frente a 205) en contra de la moción sobre el acto delegado de la Comisión Europea 2021/2718 que versaba en criterios de designación de antibióticos exclusivos para tratamiento de determinadas infecciones humanas. Los parlamentarios han querido garantizar que los profesionales veterinarios sigan conservando el acceso de antibióticos para tratamientos específicos.

BREUS

PRESUPUESTOS 2022: OTRO AÑO MÁS SIN REBAJA DEL IVA VETERINARIO

El Gobierno ha aprobado el Proyecto de Ley de Presupuestos Generales del Estado para 2022, en los que finalmente no se hace referencia a la rebaja del IVA de los servicios veterinarios. Esta noticia supone otro golpe más para el sector veterinario, que comienza a estar acostumbrado a que la rebaja de este impuesto siempre sobrevuele las negociaciones, pero termine sin tenerse en cuenta o no salga adelante en el Congreso.

LA VACUNA CONTRA LA PPA QUE LIDERA ESPAÑA SE ESPERA PARA 2024

Europa prevé tener lista para 2024 una vacuna eficaz contra la peste porcina africana (PPA), el principal riesgo sanitario para la cabaña porcina a nivel mundial. Así lo confirmó el catedrático de

la Facultad de Veterinaria de la Universidad Complutense de Madrid (UCM) José Manuel Sánchez-Vizcaíno, durante la presentación oficial de los resultados en el Primer Taller Internacional para el sector porcino celebrado en octubre en Lleida.

CONFIRMADO UN CASO DE RABIA EN UN PERRO DE CEUTA

La Consejería de Sanidad, Consumo y Gobernación de Ceuta informó a mediados de octubre, al cierre de esta edición, de un caso sospechoso de rabia en una perra de raza pastor belga que fue capturada el pasado día 9 de octubre y que carecía de chip de identificación. El Instituto de Salud Carlos III (ISCIII) ha confirmado por inmunofluorescencia indirecta que el can era positivo por rabia. Varias personas han declarado que fueron mordidas por este animal enfermo. Con este, son dos los ocurridos en territorio español en lo que va de 2021.

PROFESIONALIDAD, EXPERIENCIA Y COMPROMISO

Abogados
Economistas
Graduados Sociales
Asesoría Laboral y Tributaria

BUFETE ANTONIO FONT

Colaborador del Col·legi Oficial de Veterinaris de les Illes Balears La Rambla, 17 · 07003 Palma · www.bufeteantoniofont.com

Ante un insulto o un ataque contra el honor que pueda sufrir a través de las redes sociales un veterinario o una clínica por su trabajo, ¿qué mecanismos existen para hacerle frente?

Se trata de una cuestión de casuística creciente en los últimos tiempos y que genera no pocas preocupaciones a los profesionales veterinarios. Las redes sociales presentan una serie de particularidades que, sin duda, van a influir en los hechos y en su valoración. Esas particularidades son, entre otras, el efecto llamada que se produce a todo tipo de espontáneos que, sin conocer el asunto de primera mano, terminan uniéndose al linchamiento digital: el relativo anonimato de quien profiere los ataques e insultos; la distancia respecto de la víctima; y la constancia escrita que puede quedar de todo ello. Antes de nada, para situarnos adecuadamente, estamos obligados a analizar -muy brevemente- los dos derechos que pueden chocar entre sí en estos casos, puesto que es precisamente la ponderación que entre esos derechos van a realizar los tribunales, lo que va a determinar el éxito o el fracaso de las acciones que se ejerciten. Estamos hablando del derecho al honor y el derecho a la libertad de expresión.

1. EL DERECHO AL HONOR. Podemos definirlo como "El derecho de toda persona a la propia estimación, al buen nombre y a una digna reputación" (así lo define el Tribunal Constitucional, por ejemplo, en su Auto (TC) 106/1980, de 26 de noviembre). El derecho al honor se predica tanto de las personas físicas como de las personas jurídicas, aunque obviamente se aplican parámetros de ponderación diferenciados en un caso y en el otro, que en definitiva conducen a una menor intensidad en la protección del derecho al honor en las personas jurídicas.

2. EL DERECHO A LA LIBERTAD DE EXPRESIÓN. Viene definido en nuestra Constitución como el derecho a expresar y difundir libremente los pensamientos, ideas y opiniones mediante la palabra, el escrito o cualquier otro medio de reproducción. A continuación, nuestro texto constitucional establece como límite a este derecho en el respeto al resto de derechos reconocidos en ese título, especialmente, en el derecho al honor, a la intimidad, a la propia imagen y a la protección de la juventud y de la infancia. En los supuestos de intromisiones en el derecho al honor de una persona física o jurídica, los órganos jurisdiccionales están obligados a realizar una labor de ponderación para valorar, en cada caso concreto, si la supuesta intromisión está o no justificada por el ejercicio legítimo del derecho a la información o a la libertad de expresión, los cuales, en abstracto, tienen a priori un papel preponderante -aunque no superior- sobre aquel, por constituir pilares básicos para el buen funcionamiento de una sociedad democrática y responder a un fin superior como es el derecho de la ciudadanía a recibir informaciones veraces y ejercer la libertad de expresión. Esto no debemos olvidarlo.

¿Qué mecanismos existen para hacer frente a un ataque contra el derecho al honor?

La acción penal. El Código Penal (artículos 205 a 216), regula los delitos de calumnia ("la imputación de un delito hecha con conocimiento de su falsedad o temerario desprecio hacia la verdad") y de injuria ("es injuria la acción o expresión que lesionan la dignidad de otra persona, menoscabando su fama o atentando contra su propia estimación").

Los delitos de calumnia e injuria son perseguibles sólo si el afectado interpone una querrela contra el presunto responsable antes de que transcurra un año desde los hechos. Para poder interponer esa querrela, previamente debe haber intentado -en la jurisdicción civil- un acto de conciliación con el querrellado, sin resultado de acuerdo

conciliador. Esta acción está dirigida principalmente a castigar al denunciado mediante la imposición de una pena y a indemnizar al perjudicado por el daño que se le pueda haber causado.

La acción civil. Esta acción se encuentra regulada en la Ley Orgánica 1/1982, de 5 de mayo, sobre protección civil del derecho al honor, a la intimidad personal y familiar y a la propia imagen. Esta norma trata de establecer el marco de los actos que se podrán considerar intromisiones ilegítimas en el derecho al honor y dice que serán "la divulgación de expresiones o hechos concernientes a una persona cuando la difame o la haga desmerecer en la consideración ajena". El plazo de caducidad para el ejercicio de estas acciones, mediante la interposición de la correspondiente demanda ante los tribunales civiles, es de 4 años.

La acción civil no persigue el castigo del demandado, sino más bien el cese de la intromisión, el restablecimiento del perjudicado en todos sus derechos y su indemnización por los perjuicios sufridos.

La dificultad estriba en la elección de la acción a ejercitar. Debemos tener en cuenta que el Tribunal Supremo ha establecido que se trata de un derecho de opción y en consecuencia, se puede optar indistintamente por una u otra vía, pero el ejercicio de una acción, supone la extinción de la otra.

En la jurisdicción penal rige el principio de intervención mínima (según el cual, se restringe la aplicación de los tipos penales a aquellas acciones que merecen o comportan un juicio de desvalor de notoria gravedad), por lo que parece recomendable reservar esta vía a supuestos claros y que tengan mayor entidad.

Los medios de difusión. Las redes sociales. En cuanto a los ataques contra el honor vertidos en medios digitales o redes sociales, resulta de aplicación la Ley 34/2002 de Servicios de la Sociedad de la Información y de Comercio Electrónico, que regula el régimen de responsabilidad de los prestadores de los servicios de la sociedad de la información estableciendo que "están sujetos a la responsabilidad civil, penal y administrativa establecida con carácter general en el ordenamiento jurídico, sin perjuicio de lo dispuesto en esta Ley".

El art. 17 de la norma establece que las redes sociales "no serán responsables por la información almacenada" o "por la información que dirijan a los destinatarios de sus servicios", respectivamente, siempre que:

- 1.) No tengan conocimiento efectivo de que la actividad o la información almacenada o la información a la que remiten o recomiendan "es ilícita o de que lesiona bienes o derechos de un tercero susceptibles de indemnización".
- 2.) Si lo tienen, actúen con diligencia para retirar los datos o hacer imposible el acceso a ellos o para suprimir o inutilizar el enlace correspondiente.

Por lo tanto, nuestra recomendación es que siempre que se produzca uno de estos hechos, se denuncie con la máxima celeridad ante la plataforma digital o red social -utilizando el conducto adecuado para ello- en que se han producido.

Estos son, a grandes rasgos, los mecanismos para luchar contra las lesiones al derecho al honor de las personas físicas y jurídicas. Lamentablemente, somos conscientes de que no son lo contundentes que deberían y distan mucho de ser una solución rápida y eficaz contra estos ataques, que en muchos supuestos apenas duran unos días o semanas y para cuando llega la sentencia, son cosa del pasado.

PRESENTAT PER HOSPITAL VETERINARI CANIS

Luis Riera (Acred. AVEPA cardiología), Marc Forteza (CertAVP), Alicia Fernández (Internship Cardiología ECVIM-CA)

Se refiere al hospital un perro macho de raza schnauzer y 7 años con tos de dos meses de evolución. En su veterinario realizan tratamiento sintomático de la tos sin respuesta. Se realiza analítica completa, que no presenta alteraciones, y un estudio radiológico de tórax, en el cual se observa cardiomegalia con desplazamiento dorsal de la tráquea y los campos pulmonares sin alteraciones evidentes. Tampoco hay signos de congestión.

- 1. ¿Cuál sería el diagnóstico diferencial más probable en base al estudio radiográfico?
2. ¿Qué otras pruebas diagnósticas sería recomendable realizar?

cas clínic. resolució

En base a la radiografía (Imagen 1, vista lateral de tórax), una cardiomegalia generalizada podría ser compatible con una efusión pericárdica, patologías cardíacas adquiridas avanzadas, como una degeneración valvular crónica o una cardiomiopatía dilatada, o patologías cardíacas congénitas como una displasia de

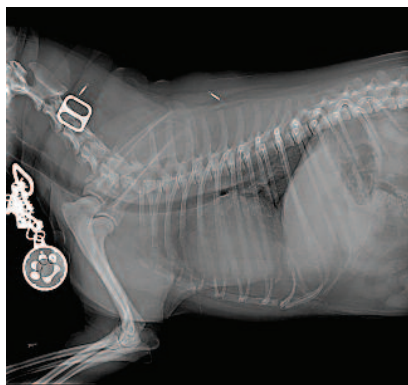

Imagen 1. Vista lateral de tórax.

la válvula mitral o tricuspídal, un defecto del septo interventricular, una hernia peritoneo pericárdica o un conducto arterioso persistente.

Por tanto, se decide ampliar con otras pruebas diagnósticas para llegar a un diagnóstico definitivo.

PRUEBAS DIAGNÓSTICAS

Se realiza una ecocardiografía, en la que no se observan alteraciones a nivel cardíaco (dimensiones de las cámaras cardíacas normales, cinética cardíaca mantenida, flujos normales, no se aprecian insuficiencias valvulares, ni defectos congénitos), pero a nivel del saco pericárdico se evidencia una masa ecogénica que ocupa gran parte de este.

Se amplía con pruebas de imagen avanzadas, por lo que se realiza un TAC (Imagen 2 y 3), en el cual se observa una acumulación de tejido homogéneo en el saco pericárdico, rodeando el corazón, par-

Imagen 2. Acumulación de tejido adiposo (flecha azul) en el saco pericárdico (cabezas de flechas).

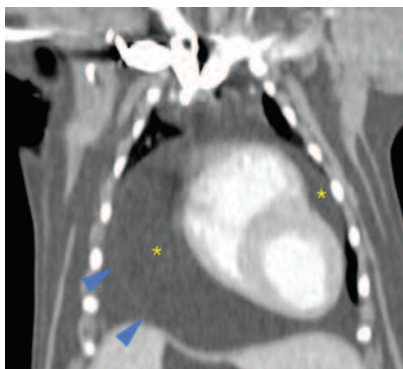

Imagen 3. Reconstrucción dorsal: Acumulación de tejido adiposo homogéneo en el saco pericárdico (cabezas de flechas).

ticularmente a lo largo de su aspecto derecho (craneal, lateral, caudal, ventral). Estos cambios provocan un efecto de masa con compresión ventral de los bronquios principales y de la carina traqueal.

Además, se observa una flacidez leve de la membrana traqueal dorsal. Todo ello compatible con una acumulación de tejido en el saco pericárdico, y un colapso traqueo-bronquial distal, secundario al efecto de la propia masa pericárdica o degenerativo.

Se procede a la toma de muestra me-

diante aspiración con aguja fina. El estudio citológico confirma un lipoma pericárdico.

TRATAMIENTO

Se recomendó la resección quirúrgica de la masa, para evitar el efecto masa y los efectos secundarios que conllevaba, pero los propietarios declinaron.

Bibliografía

En una búsqueda bibliográfica en las principales fuentes, no se han encontrado casos descritos en la bibliografía de veterinaria. En medicina humana han sido descritos algunos casos aislados de lipomas cardíacos, como tumores benignos, frecuentemente asintomáticos y diagnosticados en autopsias. Los síntomas, cuando están presentes, son variables y dependen de la localización. Suelen encontrarse a nivel intracardiaco, en el endocardio del atrio derecho o del ventrículo izquierdo.

BAI R, ZHANG Y, WANG H, YANG J, SUN D. Invasive cardiac lipoma diagnosis based on echocardiography: Case report and literature review. J Clin Ultrasound. 2021 May; 49(4): 408-412.

WU S, TENG P, ZHOU Y, NI Y. A rare case report of giant epicardial lipoma compressing the right atrium with septal enhancement. J. Cardiothoracic Surg. 2015; 10: 150.

D'SOUZA J, SHAH R, ABBASS A, BURT JR, GOUD A, DAHAGAM C. Invasive Cardiac Lipoma: a case report and review of literature. BMC Cardiovasc Disord. 2017 Jan 14; 17(1): 28.

COL·LEGIATS

ALTES

1267 - Elsa Beltrán Catalán

Des de l'1 de juny de 2021

1053 - Alejandro Yeste Iglesias

Des de l'1 de juliol de 2021

1059 - M^a del Pilar González Vilela

Des de l'1 de juliol de 2021

1268 - Mónica Utrera Lledó

Des de l'1 de juliol de 2021

1269 - María Descalzo Navarro

Des de l'1 de juliol de 2021

**1270 - Patricia Alexandra Costa Silva
Rufino Caleiro**

Des de l'1 de juliol de 2021

1271 - Diana Carolina Villoria León

Des de l'1 de juliol de 2021

1272 - Nuria Hachemi Guerrero

Des de l'1 de juliol de 2021

1273 - María Reyes Martínez

Des de l'1 de juliol de 2021

1274 - Ana Ulloa López

Des de l'1 de juliol de 2021

1046 - Eduardo A. López Burgos

Des de l'1 d'agost de 2021

1275 - Maria Edo Bonet

Des de l'1 d'agost de 2021

1276 - Miriam Pons Dot

Des de l'1 d'agost de 2021

1277 - Maria Assumpció Llompart Capó

Des de l'1 d'agost de 2021

1278 - Mireia Carreras Ruiz

Des de l'1 d'agost de 2021

1279 - Francisco Iniesta Medina

Des de l'1 d'agost de 2021

1280 - Jerónimo Roldán Henares

Des de l'1 d'agost de 2021

1281 - Juan Maestro Fernández

Des de l'1 de setembre de 2021

1282 - Elisa Martínez González

Des de l'1 de setembre de 2021

1283 - Adrià de España Palou

Des de l'1 de setembre de 2021

1284 - Javier Lecumberri Monfort

Des de l'1 de setembre de 2021

1285 - Sara Luchoro Naranjo

Des de l'1 de setembre de 2021

BAIXES

1070 - Nuno Duarte Marcos

Des del 5 de juny de 2021

919 - Verónica López López

Des del 22 de juny de 2021

1107 - Claudia Ellen Scheu

Des del 30 de juny de 2021

1239 - Lazarina Lilova Lilova

Des de l'1 de juliol de 2021

1232 - Jaime Montes Mateos

Des del 16 de juliol de 2021

L'ull del prestigiós Jean Marie del Moral arriba a la seu col·legial

Un mestre del retrat i el reportatge fotogràfic ha cedit una de les seves imatges al Col·legi, on es mantindrà exposada durant aquest trimestre. Nascut a França (Montoire, 1952), fill d'exiliats espanyols, Jean Marie del Moral treballa com a fotògraf des dels 14 anys. El fet de conèixer a Miró quan comptava amb 25 anys resultà determinant per a ell ja que des d'aleshores reorientà la seva feina i ha fotografiat els Ha publicat a les més prestigioses revistes internacionals i la seva obra ha estat exposada, entre d'altres, a Les Rencontres d'Arles (1988) i en museus com el Museu Dóna Cidade de Lisboa (2004), El Centre Conde Duque de Madrid (2004), l'Institut Valencià d'Art Modern (IVAM, 2004) i el Museu d'Obra Gràfica Sant Climent de Conca (2008). Les seves obres estan incloses en les col·leccions de la Fundació Pérez (Conca), l'IVAM, la Fundació Pilar i Joan Miró a Mallorca i la Fundació Pollock-Krasner (Nova York). És autor i director de dos documentals: 'Picasso y la tauromaquia' (1993) i 'Los estudios de Barceló' (1991).

ART AL COVIB

687 - Gorka Nogales González

Des del 30 de juliol de 2021

959 - Clara Rubio Ordinas

Des del 31 de juliol de 2021

1228 - Carolina Salaberri García

Des del 18 d'agost de 2021

CENTRES VETERINARIS

ALTES

Clínica Veterinaria Siesta

Des del 30 d'agost de 2021

Carrer de les Petúnies n° 9 - Santa Eulàlia

Titular: **Eduardo Fresno Lopez**

TRASPÀS

Polaris (abans Vilazoo Santa Maria)

Des de l'1 de juliol de 2021

c/ Sa Quintana n° 3 - Maria de la Salut

Titular: **Mª Cristina Llecha Jofre**

BAIXA

Clínica Veterinaria Paguera

Des del 30 d'agost de 2021

c/ Pou n° 5 - Paguera

Titular: **Ricardo Giglioli**

GLOBAL-IDENT™

XS 1.4

¿Quién es el próximo?

Yo!

Yo!

Yo!

MICROCHIP PARA LOS ANIMALES MÁS PEQUEÑOS

- **Aguja mas fina y afilada.**
Excelente penetración cutánea.
- **Inyector Ergonomico.**
Fácil manejo y aplicación.
- **Esterilización médica.**
De acuerdo a los estandares ISO 11135-1& 11607

azasa

Pioneros en sistemas de trazabilidad y bienestar animal.